

sprake wanneer de onderzoekers volhouden dat het om een onderzoek 'tegen onbekenden gaat', terwijl er voldoende ernstige aanwijzingen van schuld tegen de verdachte bestaan. Deze correctie sluit aan bij de rechtspraak van het Hof van Cassatie, dat loyauteit in de bewijsvoering essentieel acht voor de regelmatigheid van het bewijs.⁸ In een burgerlijk proces liggen de kaarten anders, omdat de partijen van meet af aan gekend zijn. Zonder een aanwijsbaar conflict tussen de partijen heeft dit type proces geen voorwerp. Voor het deskundigenonderzoek in het strafrechtelijk vooronderzoek zijn de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek dan ook geen perfect aanknopingspunt.

2. Toepassing van artikel 973 van het Gerechtelijk Wetboek in strafzaken

Over de waarborgen van de verdachte tijdens het deskundigenonderzoek bestaat de laatste tijd onzekerheid. In zijn arrest van 30 april 1997 oordeelde het Arbitragehof dat de civielrechtelijke bepalingen over deze onderzoeksdaad (art. 962-991 Ger. W.) ook uitwerking hebben in het strafproces, althans nadat de zaak voor de vonnisrechter is gebracht. Enkel wanneer essentiële principes van het strafproces in het gedrang komen, zoals de leidinggevende positie van de rechter, zijn deze bepalingen geen richtpunt meer. Met dit standpunt brak het Arbitragehof met de traditionele visie van het Hof van Cassatie, dat de transplantatie van de artikelen 961-991 van het Gerechtelijk Wetboek naar het strafproces resoluut van de hand wees. Uit het arrest van het Arbitragehof kan men echter niet precies afleiden hoe de strafrechter tegenpraak in het deskundigenonderzoek moet inbouwen. De sleutelbepaling is allicht artikel 978 van het Gerechtelijk Wetboek, dat aan de partijen de mogelijkheid biedt opmerkingen te formuleren alvorens de deskundige zijn eindverslag opstelt. Een andere houvast is artikel 972 van het Gerechtelijk Wetboek, dat de partijen toelaat alle nodige stukken aan de deskundige te overhandigen.

Moeilijker ligt de toepassing van artikel 973 van het Gerechtelijk Wetboek, dat aan de partijen de kans geeft de verrichtingen van de deskundige

bij te wonen. Het risico bestaat dat de 'officiële' expert bewijsmateriaal niet meer haarfijn kan analyseren wanneer de technische raadslieden van de partijen over zijn schouders meekijken en commentaar geven. In een arrest van 24 juni 1988 oordeelde het Hof van Cassatie dat de deelname van de verdachte aan het deskundigenonderzoek niet strookt met de principes van het strafproces, omdat daardoor een tegensprekelijk debat buiten de openbare terechtzitting tot stand komt. De vonnisrechter zou dan niet meer in staat zijn het onderzoek in goede banen te leiden.⁹

De vraag rijst echter of de verdachte in sommige omstandigheden niet op de vingers van de deskundige moet kunnen kijken. De aantekeningen van de deskundige geven immers niet steeds een goed beeld van de manier waarop hij tot zijn bevindingen kwam. Ook kan de verdediging moeilijk uit het eindverslag afleiden of de deskundige zorgvuldig omging met bewijsmateriaal en alle nuttige sporen heeft waargenomen. In het arrest *Mantovanelli* (18 maart 1997) gaf het Europees Hof te Straatsburg aan dat het verhoor van de deskundige op de terechtzitting niet steeds volstaat om tot een eerlijk proces te komen. Volgens het Europees Hof zouden de partijen de handelingen van de deskundige moeten kunnen bijwonen wanneer zijn oordeel zwaar doorweegt op de besluitvorming en wanneer deze een ruime onderzoeksopdracht kreeg. Voorwaarde is wel dat de inbreng van de partijen de kwaliteit of de sereniteit van het deskundigenonderzoek niet aantast. Men kan zich daarom afvragen of de strafrechter zich toch niet op artikel 973 van het Gerechtelijk Wetboek mag baseren om de partijen meer kansen te geven de deskundige op de proef te stellen. Vooral wanneer het deskundigenonderzoek een weerslag heeft op de burgerlijke vordering kan men niet zomaar om deze bepaling heen. Wanneer het slachtoffer zich tot de strafrechter wendt, zou het de proceswaarborg van artikel 973 van het Gerechtelijk Wetboek moeten inleveren, terwijl er voor hem identiek dezelfde belangen op het spel staan als wanneer het een civiel geding zou aanspannen. Tevens leidt deelname van de partijen er niet steeds toe dat de strafrechter zijn greep op het onderzoek verliest. Zijn oordeelsvorming kan soms juist verbeteren wanneer de partijen voor hem commentaar kunnen leveren op de werkwijze en op de praktische kennis van de deskundige.

8. Cass., 13 mei 1986, *Rev. Dr. pén.*, 1986, 905. Over de vereiste van loyauteit in de bewijsvoering zie PH. TRAEST, *Het bewijs in strafzaken*, Gent, Mys & Breesch, 1992, 329; R. VERSTRAETEN, *Handboek strafvordering*, Antwerpen, Maklu, 1993, 396.

9. Cass., 24 juni 1998, *J.T.*, 1998, 640.